

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Articulus I. vtrum hæc sit vera, Deus est homo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

sentus, Christum non posse absolute & simpliciter hominem appellari, sed non posse dici, hominem simpliciter, ita ut illud simpliciter, sit pars predicati, & idem significet, quod purus vel nudus homo. Simile est hoc predicatum, esse peccabilem, de quo supra dictum est, item hoc, esse Filium adoptivum, esse alium a Deo, & similia, de quibus in sequentibus dicemus: nam interdum difficile est discernere huiusmodi predicata. Illud verò in uniuersum obseruandum est, quandoque significatio est ambigua, & in uno sensu potest predicatum habere dictam significationem, & inducere errorem, quamuis in alio possit efficere verum sensum, non esse simpliciter asserendum sine sufficienti explicatione, ut vitetur scandalum, & erroris periculum. Et ex hac regula intelligitur alia, quæ à multis assignari solet, scilicet, ea predicata, quæ conueniunt homini, & repugnant personæ diuinæ, non posse de Deo, aut Christo affirmari: huiusmodi enim predicata non sunt talia, nisi quæ inuoluunt suppositum creatum, quæ dicuntur repugnare personæ diuinæ, non solum, quia non possunt illi conuenire secundum propriam naturam suam, hoc enim modo omnia predicata creatæ repugnant personæ diuinæ: sed quia non possunt illi conuenire, etiam in assumpta natura, quia non potest persona diuina fieri persona creatæ, etiam si in natura creatæ subsistat. Et hinc ulterius colligo, hæc predicata, quæ hanc imperfectionem inuoluunt, non posse dici de Christo, etiam cum reduplicatio humanitatis, quia nec in quantum homo, est persona creatæ, nec purus homo, nec Filius adoptivus, ut infra dicetur. Quod tamen limitandum est, nisi addendo talem determinationem, ita limitetur significatio aut suppositio terminorum, ut iam nõ requiratur suppositum creatum ad talem propositionem verificandam, ut contingit in hac, *Christus, in quantum homo, incepit esse*, & in alijs similibus, ut circa articulos D. Thomæ magis explicabimus, & soluimus nonnullas difficultates occurrentes.

Vnum solum superest hic dubium necessarium expediendum, quia multa ex supra dictis ab illo pendet, scilicet, an, quidquid simpliciter dicitur de Christo, possit etiam simpliciter dici de Verbo, aut Filio Dei. Et ratio dubij est, quia in omnibus supra dictis semper hoc supponi videtur, quia est idem suppositum. In contrarium verò est, quia Christus significat totum compositum ex duabus naturis, ut passim ex Damasc. & Cyrilo constat, & sæpe in superioribus diximus: Verbum autem, vel Deus, non dicitur huiusmodi compositum, sed tantum personam Verbi secundum se, aliquid ergo dici poterit de Christo ratione suæ compositionis, quod non possit dici de Verbo: ut hoc ipsum, esse personam compositam, constare ex diuinitate & humanitate, esse terminum resultantem ex vnione duarum naturarum in vna persona, & similia. Respondetur, hoc dubium ex regulis dialecticorum definiendum esse. Dicunt enim illi, subiecta frequentius stare materialiter, interduum verò definiri à predicatis, ut stent formaliter, quia ipsa ratio predicati hoc ex propria significatione requirit, ut, cum dicitur calidum esse dulce, materialiter stat subiectum. Si verò dicas, calidum esse terminum alterationis, stabit formaliter, neque enim suppositum ipsum est terminus alterationis, neque illi materialiter sumpto, hoc verè tribui potest, sed tantum ut subest calori, seu potius composito ex subiecto & calore. Sic ergo dicendum est, regulariter loquendo, predicata, quæ simpliciter dicuntur de Christo, dici etiam de Verbo, quia subiectum illud stat materialiter pro supposito: interdum verò ratione predicati determinari, ut stet pro toto composito, ut sic: tunc predicatum non communicatur Verbo, quia variatur suppositio, & appellatio terminorum, & huiusmodi sunt illa predicata, quæ in ratione dubitandi sunt adducta, & si quæ fortasse sunt

similia. Et hæc notanda sunt pro his, quæ circa articulos D. Thomæ dicemus, ad quorum explicationem iam accedere oportet, & ex generalibus regulis assignatis, de singulis propositionibus ferre iudiciū.

ARTICVLVS I.

Verum hæc sit vera, Deus est homo.

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod hæc sit falsa, Deus est homo. Omnis enim propositio affirmatiua in materia remota est falsa. Sed hæc propositio, Deus est homo, est in materia remota, quia forma significat per subiectum & predicatum, sunt maxime distantes. Cum ergo propositio predicta sit affirmatiua, videtur, quod sit falsa.

2. Præterea, Magis conueniunt tres personæ diuinæ ad inuicem, quam humana natura & diuina. Sed in mysterio Trinitatis vna persona non predicatur de alia: non enim dicimus, quod pater est Filius, vel è contrario. Ergo videtur, quod nec humana natura possit predicari de Deo, ut dicatur, quod Deus est homo.

3. Præterea, Athanasius dicitur quod sicut anima & caro vnus est homo, ita Deus & homo, vnus est Christus. Sed hæc est falsa, anima est corpus: ergo etiam hæc est falsa, Deus est homo.

4. Præterea, Sicut in prima parte habitum est, & quod predicatur de Deo non relatiue, sed absolute, conuenit toti Trinitati & singulis personis. Sed hoc nomen, homo, non est relatiuum, sed absolutum. Si ergo verè predicatur de Deo, sequeretur, quod tota Trinitas & qualibet persona sit homo, quod patet esse falsum.

Sed contra est, quod dicitur Philip. 2. Qui, cum in forma Dei esset, exinaniuit semetipsum, formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus ut homo. Et sic ille, qui est in forma Dei est homo: sed ille, qui est in forma Dei, est Deus. Ergo Deus est homo.

Respondetur dicendum, quod ista propositio, Deus est homo, ab omnibus Christianis conceditur, non tamen ab omnibus secundum eandem rationem. Quidam enim hanc propositionem concedunt, non secundum propriam acceptionem horum terminorum. Nam Manichei Verbum Dei dicunt esse hominem, non quidem verum, sed similitudinarum, inquitum dicunt. Filium Dei corpus phantasticum assumpsisse, ut sic dicatur Deus homo, sicut cuprum figuratum dicitur homo, quia habet similitudinem hominis. Similiter etiam illi, qui posuerunt, quod in Christo anima & corpus non fuerunt vnita, non possunt dicere, quod Deus sit verus homo, sed quod dicatur homo figuratiue ratione partium. Sed vtraque harum opinionum supra improbata est. Alij verò de conuerso ponunt veritatem ex parte hominis, sed negant veritatem ex parte Dei. Dicunt enim Christum, qui est Deus & homo, esse Deum, non naturaliter, sed participatiue, scilicet, per gratiam, sicut & omnes sancti viri dicuntur Dei, excellentius tamen Christus, propter gratiam abundantiorum. Et secundum hoc, cum dicitur, Deus est homo, ly Deus, non supponit verum & naturalem Deum. Et hæc est heresis Photini, quæ supra improbata est. Alij verò concedunt hanc propositionem cum veritate vtriusque termini, ponentes Christum & verum Deum esse, & verum hominem, sed tamen veritatem predicationis non saluant. Dicunt enim, quod homo predicatur de Deo per quandam coniunctionem, vel dignitatis, vel autoritatis, vel etiam affectionis aut inhabitationis. Et sic posuit Nestorius, Deum hominem esse, ut per hoc nihil aliud significetur, quam quod Deus est homini coniunctus tali coniunctione, quod homo inhabitetur a Deo, & vnatur ei secundum affectum, & secundum participationem

An quidam
quid simp-
pliciter di-
citur de
Christo, di-
catur de
Verbo.
Damasc.
Cyril.

autoritatis & honoris diuini. Et in similem errorem incidunt, quicunque ponunt duas hypostasies vel duo supposita in Christo: quia non est possibile intelligi, quod duorum, quæ sunt secundum suppositum vel hypostasim distincta, vnum proprie prædicetur de alio, sed solum secundum quandam figuratam locutionem, in quantum in aliquo coniunguntur: puta, si dicamus, Petrum esse Iohannem, quia habent aliquam coniunctionem ad inuicem. Et hæc opiniones supra improbatæ sunt. * Vnde, supponendo secundum veritatem Catholicæ fidei, quod vera natura diuina, vnita est cum vera natura humana, non solum in persona, sed etiam in supposito vel hypostasi, dicimus, hanc propositionem esse veram & propriam, Deus est homo, non solum propter veritatem terminorum (quia, scilicet, Christus est verus Deus, & verus homo) sed etiam propter veritatem predicationis. Nomen enim significans naturam communem in concreto, potest supponere pro quolibet contentorum sub natura communis: sicut hoc nomen, homo, potest supponere pro quolibet homine singulari. Et ita hoc nomen, Deus, ex ipso modo sue significationis potest supponere pro persona Filij Dei, vt etiam in prima parte habitum est. * De quolibet autem supposito alicuius nature, potest verè & propriè prædicari nomen significans illam naturam in concreto, sicut de Socrate & Platone propriè & verè prædicatur homo. Quia ergo persona Filij Dei (pro qua supponit hoc nomen, Deus) est suppositum nature humane, verè & propriè hoc nomen, homo, potest prædicari de hoc nomine, Deus, secundum quod supponit pro persona Filij Dei.

b Ad primum ergo dicendum, quod, quando forme diuersæ non possunt conuenire in vnum suppositum, tunc oportet, quod propositio sit in materia remota, cuius subiectum significat vnam illarum formarum, & prædicatum, aliam. Sed quando due forme possunt conuenire in vnum suppositum, non est materia remota, sed naturalis, vel contingens: sicut, cum dico, album esse musicum. Natura autem diuina & humana, quamuis sint maxime distantes, tamen conueniunt per incarnationis mysterium in vno supposito, cui neutra illarum inest per accidens, sed per se. Et ideo hæc propositio, Deus est homo, non est neg. in materia remota, neg. in materia contingenti, sed in materia naturali. Et prædicatur homo de Deo, non per accidens, sed per se, sicut species de sua hypostasi, non quidem ratione forme significatæ per hoc nomen, Deus, sed ratione suppositi, quod est hypostasis humana nature.

Ad secundum dicendum, quod tres persone diuine conueniunt in natura, distinguuntur tamen in supposito, & ideo non prædicantur de se inuicem. In mysterio autem incarnationis, nature quidem, quia distincte sunt, de se inuicem non prædicantur, secundum quod significantur in abstracto (non enim natura diuina est humana) sed, quia conueniunt in supposito, prædicantur de se inuicem in concreto.

Ad tertium dicendum, quod anima & caro significantur vt in abstracto, sicut diuinitas & humanitas. In concreto verò dicuntur animatum, & carneum, sive corporeum, sicut & ex alia parte Deus & homo. Vnde vtrobique, abstractum non prædicatur de abstracto, sed solum concretum de concreto.

c Ad quartum dicendum, quod hoc nomen, homo, prædicatur de Deo, ratione vnionis in persona, quæ quidem vnio relationem importat. Et ideo non sequitur regulam eorum nominum, quæ absolute prædicantur de Deo ab æterno.

COMMENTARIUS.

Affirmat D. Thomas, illam propositionem esse veram & propriam, tam ex parte extremorum, quam ex parte copulæ seu predicationis, quod satis

clare explicat, refellendo contrarios errores, & cōfirmando doctrinam fidei, de qua nullus relinquitur dubitandi locus: neque est, quod in illius confirmationem plura hoc loco afferamus, cum & supra, q. 2. & disputatione præcedenti, satis multa allata sint. Nonnulla verò leuiora dubia breuiter expedire oportet, vt litera D. Thomæ clarius sit.

Primum dubium est, an in ea propositione, Deus, supponat indefinitè pro hoc Deo, & quolibet eius supposito, vel tantum pro persona Verbi. Et ratio dubij est, quia nomen, Deus, ex se habet illam indefinitam suppositionem: ergo non est, cur dicamus, in ea propositione mutari, cum ad veritatem propositionis hoc necessarium non sit: quia ad veritatem propositionis indefinitæ satis est, vt prædicatū verè conueniat vni supposito subiecti, quamuis subiectum pro alijs multis supponat, vt constat in hac propositione, homo est albus, vel homo est Deus. In contrarium verò est, quia D. Thomas hic, & in simili articulo sequent. ad secundum, & 1. part. quæstion. 39. articulo 4. indicat, illud subiectum determinari à prædicato, vt tantum supponat pro persona Verbi. Damasc. quod etiam indicat Damasc. lib. 3. cap. 4. & Nicet. lib. 3. Thesaur. cap. 16. Et, quamuis parum referat, hoc vel illo modo loqui, quia in vtroque dicendi modo constat de veritate & proprietate propositionis, nihilominus posterior modus loquendi videtur magis vsurpandus, quia, si in illa propositione subiectum quasi indefinitè supponeret, pariter ratione etiā in hac propositione negatiua, Deus non est homo, haberet eundem modum suppositionis, quia sola negatio adiuncta verbo, non variat suppositionem extremorum. Esset ergo illa propositio negatiua, vera, quia prædicatum verè negatur de aliquo supposito, pro quo subiectum supponit; scilicet, de Patre, quod satis est ad propositionis indefinitæ veritatem: consequens autem est falsum, & contra communem modum concipiendi & sentiendi, non solum Theologorum, sed etiam Christianorum omnium: ex quo colligimus, in huiusmodi locutionibus & propositionibus, communem sensum esse, loqui de Deo ratione illius personæ, in quam potest prædicatum conuenire, & hæc ratione determinari prædicatum à subiecto, vt pro illa tantum supponat, sicut etiam dicimus in hac propositione, Deus generat Deum supponere pro Patre, & ideo negatiuam, Deus non generat, falsam esse. Et ratio addi potest, quia, cum Deus sit terminus singularis, semper supponit pro determinato supposito, iuxta exigentiam prædicati, & nunquam habet indefinitam suppositionem, sed determinatam, siue illa sit pro vnatactum persona, vt in dicta propositione: siue pro pluribus, quatenus in eadem singulari forma per prædicatum formaliter significata conueniunt, vt in hac, Deus est sapiens & similibus.

Secundum dubium est circa prædicatum illius propositionis, an homo dicatur vniuoce de Christo seu Deo, & nobis: nonnulli enim Theologi, præsertim Nominales, in 3. distinct. 4. auli sunt hoc negare, quibus consentire videtur Marfil. q. 6. & Scot. dist. distinct. 7. quæst. 1. dicit, aliud esse prædicatum vniuoce, aliud prædicari vniuoce: hoc ergo prædicatum, homo, dictum de Deo, & de nobis, dicit esse vniuoce, quia est in se vnum in specie, & in conceptu & ratione sua, negat verò prædicari vniuoce, quia de Deo prædicatur denominatiue, cum supponat suppositum, cui potest conuenire, & non conuenire esse hominem: de alijs verò hominibus dicitur intrinsece & essentialiter, quæ ratione vtuntur etiam Nominales. Sed ex ea ulterius concludunt, etiā ipsum prædicatum non esse vniuoce, quia homo non tantum significat naturam, sed etiam suppositum: at verò Christus, & alij homines non conueniunt vniuoce in ratione suppositi & personæ.

Dicendum verò est primum, hominem dictum de Christo

Christo seu Deo, & alijs hominibus, esse quid vniu-
 cum. Ita docuit D. Thomas supra qu. 2. art. 5. & non
 videtur posse cadere in dubium apud Catholicos,
 in Symbolo enim Athanasij dicitur Christus perfe-
 ctus Deus, & perfectus homo, & in Concilijs sæpe
 supra citatis, vel eisdem, vel æquivalentibus verbis,
 v. Synod. sæpe id docetur, vt patet ex V. Synod. can. 8. vbi
 Christus dicitur consubstantialis Patri secundum
 Diuinitatē, & consubstantialis nobis secundum hu-
 manitatem, & in Concil. Latera. sub Martin. I. can.
 4. dicitur verus Deus, & verus homo consubstan-
 tialis nobis. Idem in VI. Synod. act. 11. & in alijs San-
 ctis supra citatis. Ratio verò est, quia homo signifi-
 cat subsistens in humana natura ex corpore & ani-
 ma rationali composita: ergo ratio huius nominis
 dicti de Deo, & nobis, vna est, quia natura humana
 in Christo, & in nobis, eiusdem rationis est, propter
 quod dicitur à Paulo ad Philip. 2. In similitudinem ho-
 minis, in similitudinem, scilicet, specificam,
 in dicitur atq; adeo vniuocam. Et confirmatur, nam Christus
 de Christo, tam verè, propriè, & vniuoce est filius Virginis, sic-
 ut quilibet homo est filius matris suæ: ergo est tam
 verè & simpliciter homo, sicut alij homines, quia de
 ratione filij est, vt sit eiusdem rationis vniuoce cum
 eo, à quo procedit. Et hinc vltius infero, hoc præ-
 dicatum non solum in se esse vniuocum, sed etiam
 vniuoce dici de Christo & de nobis: tum, quia ra-
 tio prædicati vniuoci consistit in habitudine ad
 multa, de quibus eadem ratione dicitur: cum et-
 iam, quia rationes factæ, non solum probant, præ-
 dicatum in se esse quid vniuocum, sed etiam vniu-
 oce conuenire Christo, quia sub eadem omnino ra-
 tione dicitur homo, scilicet, quia est verum anima
 rationale, & verum indiuiduum humanæ naturæ.
 Neq; contra hoc obstat argumentum Nominalium:
 nam homo non significat formaliter subsistentiam,
 sed constitutum per humanam naturam, & ided, si
 natura est eiusdem speciei & rationis, etiam homo
 erit eiusdem speciei & rationis, atq; adeo vniuoce
 homo. Ad rationem verò Scoti respondetur, in pri-
 mis non procedere de hoc prædicato, vt dicitur
 formaliter de hoc homine, prout significatur hoc
 nomine, *Iesus*: nam ille tam per se & essentialiter est
 homo, sicut Petrus, & quilibet alius, & idem est de
 hoc homine, prout significatur hac voce *Christus*,
 quia etiam Christus significat constitutum per hu-
 manam naturam, vt constat ex Damasc. lib. 3. c. 3.
 Cyril. de Incarn. c. 1. & ex communi vsu: ergo, vt sic,
 per se & essentialiter est homo. Nec refert, quod sub
 nomine Christi verèq; natura includatur, quia hoc
 non impedit, quin simul sit perfecte & essentialiter
 Deus, vt in natura diuina subsistit, & homo, vt sub-
 sistit in humana: ad rationē. n. vniuocæ prædica-
 tionis satis est, quod sub eadem ratione & habitudine
 dicatur prædicatum de subiecto, quamuis in subie-
 cto plura includantur, quam per prædicatum signifi-
 centur. At verò, si comparetur hoc prædicatum,
homo, ad Christum, vt significatur nominibus diui-
 nis: id est, ad Verbum Filium Dei, seu Deum, licet nō
 nullam dubitationem ingerit argumentum Scoti,
 supponit tamen ea, quæ in dubio quarto tractanda
 sunt, & ibi commode expediuntur.

Tertium dubium est circa totam ipsam prædica-
 tionem, *Deus est homo*, an sit omnino propria. In quo
 nō est nobis disputandum cum hæreticis, cum qui-
 bus iam satis actum est, sed solum proponitur du-
 bium propter Durandum, qui distinct. 4. quæst. 2.
 nonnulla dicit correctione digna. Primum enim in-
 quit, si quis credat mysterium Incarnationis, non
 referre, etiam si hunc modum loquendi neget, *Deus
 est homo*, quia, cum rem non neget, sed locutionem,
 non errabit in fide. In quo valde ipse errat, nam ex
 verbis inordinate prolatis hæresis incurritur, & si
 quis vno modo neget veritatem fidei, licet alia via
 rem fidei confiteatur, in hæresim nihilominus la-

bi tur: nam, licet per ignorantiam sibi ipsi contradi-
 cat, tamen à ratione formali fidei discedit, cum ali-
 quid reuelatum à Deo falsum esse dicat, vt, si quis
 conflat tres personas vnius essentia, neget, illas
 esse vnum Deum, hæreticus est: ita ergo dicendum
 est in præfenti, & ideo Durandus non negat, hanc
 propositionem esse veram & propriam, *Deus est ho-
 mo*. Dicit tamen secundo, non esse tam propriam, si-
 cut hanc, *Petrus est homo*, vnde addit, etiam non esse
 omnino propriam. De quo etiam à cæteris Theolo-
 gis grauer reprehenditur, & meritò, quia Scriptu-
 ra docet, & Concilia definiunt, & sancti Patres tra-
 dunt, Deum vel Christum esse hominem cum omni
 veritate & proprietate, & Beatam Virginem pro-
 priissime & verissime esse matrem Dei & hominis:
 cum enim veritas propositionis ex illius significa-
 tione pendeat, sicut illa propositio omnino vera est,
 ita etiam in significatione terminorū omnino pro-
 pria, veritatem habet. Rursus in modo prædica-
 tionis nullam habet impropriam, nam, postquam
 Deus assumpsit humanam naturam, illud prædica-
 tum formaliter significat id, quo est veluti forma
 subiecti: ergo omnino proprie prædicatur de illo.
 Denique, cum dicimus, Petrum esse hominem, si
 significamus, Petrum esse suppositum naturæ huma-
 næ: sed hoc idem significamus in illa, *Deus est homo*,
 scilicet, Deum esse suppositū naturæ humanæ, quod
 æque verum est.

Sed obiicit Durandus, nam de Petro dicitur, *ho-
 mo*, per se & essentialiter, de Deo autem quasi deno-
 minatiue; ergo nō tam proprie. Respondetur (quid-
 quid sit de antecedenti, de quo statim) negando cō-
 sequentiam, potest enim propositio esse omnino
 propria in quacūq; materia, & in quacūq; qua-
 litate propositionis, si tamen seruet propriam si-
 gnificationem terminorum, & debitam habitudi-
 nem eorum. Sicut tam propria est hæc, *homo est albus*,
 sicut hæc, *homo est animal*, quamuis altera sit deno-
 minatiua & in materia contingenti, altera essentia-
 lis & in materia naturali. Sed vrget Durandus, quia
 in terminis substantialibus significantibus diuer-
 sas naturas, non potest fieri propria prædicatio vni⁹
 de alio, præsertim, si sint termini absoluti, & non
 connotatiui, & significant naturas perfectas & spe-
 cificas, vt sunt Deus, & homo. Respondetur, negati-
 uas propositiones fieri omnino proprias ex huius-
 modi terminis, vt cum dicitur, *homo non est equus*,
 quia propriissime significatur, suppositum vnius
 naturæ, non esse suppositum alterius. Et propterea,
 naturaliter loquendo, affirmatiue propositiones
 ex similibus terminis compositæ, non possunt esse
 veræ, quia non potest esse idem suppositum vtrius-
 que naturæ, tamen, si veritatem propositionis à si-
 gnificatione propria distinguamus, etiam hæc pro-
 positio affirmatiua, *homo est equus*, proprie significat,
 idem esse suppositum naturæ humanæ & equinæ,
 quanquam hoc falsum sit. Ac propterea, supposito
 mysterio Incarnationis, absq; mutatione vlla facta
 in significationibus terminorum, illa propositio,
Deus est homo, & propria est, & vera, quia per illam
 proprie significatur, idem esse suppositum vtriusq;
 naturæ, quod verum est.

Sed vrget tandem Durandus, quia Deus dicitur
 proprie humanatus; ergo nō ita proprie dicitur ho-
 mo, quia idem terminus substantialis, non potest v-
 troque modo, & æque proprie prædicari de eodem
 subiecto. Respondetur, negando consequentiam, &
 probationē eius: quia, licet illa procedat in subiecto
 vel supposito, quod per formam simpliciter consti-
 tuitur in suo esse, non tamen in subiecto seu supposi-
 to, quod in suo ē simpliciter supponitur formæ seu
 naturæ formaliter significatæ per prædicatū, & per
 illam solum constituitur in tali esse specifico. Nam
 tunc, licet natura & vniō sint substantiales, modus
 prædicationis & denominationis est tāquā à forma
 aduentitia

Obiectio. 1.
Respon.

Obiectio. 2.

Respon.

Obiectio. 3.

Respon.

aduētia & extranea, & ideo, sicut aqua non solum dicitur calida, sed etiam calefacta, ita Verbum non tantum dicitur homo, sed etiam humanatum. Adde, hanc denominationem non proprie sumi ab ipsa humanitate ut sic, sed ab vnione, à qua optimè denominatur suppositum, cui humanitas vnitur, non verò quod per ipsam simpliciter in esse constituitur: & ideo Petrus non dicitur humanatus, quod tamen proprie dicitur de Filio Dei: ab ipsa verò humanitate utrumque suppositum proprie denominatur homo. Proprium verò prædicatum denominatiuum ab humanitate sumptum, esset humanum: & hoc est ambiguum, nam interdum non sumitur hæc denominatio à substantiali natura, sed ab accidentali perfectione & idem significat, quod benignus, & c. interdum verò significat essentialē differentiam, ut cum dicitur natura humana: interdum verò significat substantialem denominationem personæ constitutæ per naturam, ut cum dicitur persona humana; quæ etiam denominatio æquiuoca esse potest, significare enim potest personam propriam & connaturalem humanitatis, sicut persona angelica, & hoc modo non potest hæc denominatio Christo tribui. Alio modo significare potest personam subsistentem in humanitate, & hoc modo interdum appellatur Christus persona humana, sicut Ambros. epist. 40. dicit, in Christo esse personam hominis, & Damas. li. 3. cap. 11. dicit, esse hypostasim carnis, & Deū & hominem esse eundem propter personæ vnitatem, licet enim ex Græco vertendum est, & non propter personarum vniōem, ut male vertit Billius: & ita loquuntur interdum Theologi, ut patet ex Caietano suprā quæst. 2. art. 5. & Marfil. in 3. qu. 6. art. 3. dub. 3. & alijs, quos infra referam art. 12. & hæc circa corpus artic.

Ambros.
Damas.

Billius.
Caiet.
Marfil.

De quibus
tunc enu-
dem propo-
sitionis
D. Tho.
Caiet.
Ferr.
Ricard.

b Circa primum argumentum D. Thomæ occurrit quartum dubium de qualitate & materia huius propositionis, *Deus est homo*, an, scilicet, sit per se vel per accidens, necessaria vel contingens, nam D. Thomas hic docet, esse in materia naturali & per se. Idem in 3. d. 7. qu. 1. art. 1. Idem Caiet. hic latissime, & Ferr. 4. lib. contra Gent. cap. 45. Ricard. in 3. d. 7. art. 1. qu. 1. ad 3. Fundamentum D. Thomæ est, quia homo dicitur de Deo tanquam de supposito humanæ naturæ; ergo dicitur sicut species de individuo: ergo per se & quidditate: ut est ergo propositio in materia naturali. Et confirmatur, quia illa propositio est vera, ratione vniōis duarum naturarum in eodem supposito; sed neutra coniungitur illi per accidens, sed per se. Addit verò D. Thomas, illam propositionem esse per se, nō ratione formæ significatæ per hoc nomen *Deus*, sed ratione suppositi, quod est hypostasis humanæ naturæ, subintelligendum autem est, subiectum illud, *Deus*, per prædicatum determinari, ut supponat pro illo supposito, non utcumque, sed ut cōiuncto humanæ naturæ, quod ut sic sub specie humana constituitur.

Bonau.
Scot.
Gabr.
Durand.
Capreol.
Marfil.

Contrariam sententiam sequuntur communius Theologi in 3. d. 4. & 7. Bonau. d. 7. art. 1. quæst. 1. Scot. quæst. 1. Gabr. dub. 3. Durand. quæst. 1. ad 2. & in d. 4. quæst. 2. vbi idem sentit Capreol. ad argumenta Scoti contra 2. conclus. Marfil. in 3. quæst. 6. ad 5. qui multas congerunt rationes, & sane difficiles. Prima, quia propositio affirmatiua in materia naturali ita est vera ut non possit esse falsa, hæc autem, *Deus est homo*, potest esse falsa: est ergo in materia contingenti, seu libera in ordine ad diuinam potentiam, nam in ordine ad naturalem potentiam est in materia remota. Secundo, quia propositio per se est vera formaliter, etiam cum reduplicatione, illa autem, de qua est quæstio, non est huiusmodi: nam si dicas, *Deus in quantum Deus, est homo*, est falsa. Alias rationes omitto, quia dissensio est parui momenti, pendens ex vfu, vel acceptione vocum, res enim ipsa constat. Dubitari enim non potest, quin sumptis,

illis terminis in propria significatione & suppositione, propositio illa per se non sit, neque in materia naturali ut rationes factæ probant: quia prædicatum non est de ratione subiecti, neque ex natura sua cum illo connexum, non solum formaliter, sed neg. etiam materialiter: humanitas enim, nec Deo, nec supposito diuino est necessariò & ex natura rei vnita; sed hoc pender ex vnione libere facta à Deo. Sicut ergo in hoc sensu potest illa vnio dici libera, & suo modo contingens: ita in eodem sensu potest illa propositio dici esse in materia contingenti, seu libera.

Uterius verò addendum est, etiam considerata illa propositione in hoc sensu, non esse dicendam prædicationem accidentalem, sed substantialem: tum ad vitandos errores, tum quia, quod prædicatur, est substantia, & veritas prædicationis in substantiali vnione fundata est. Et fere eodem sensu post factum mysterium potest dici aliquo modo per se, quia prædicatum est vnus per se cum subiecto, & non per accidens, & similiter dici potest necessaria, quia est veritas fundatur in vnione ex natura sua indissolubili, & immutabili. Quæ omnia sunt vera, loquendo in rigorosa & propria suppositione terminorum: at verò, si ex communi vfu intelligatur subiectum illud, *Deus*, trahi à prædicato ad supponendum pro persona Filij composita, & coniuncta humanæ naturæ, sic concedi potest, propositionem illam esse per se, & in materia naturali, & ita locut' est D. Thomas, magis pie exponendo. & Theologie, quam in rigore dialectico, vnde sit, hanc propositionem, *Deus est homo*, esse propriissime in materia naturali, & per se, quia per illud nomen formaliter significatur individuum humanæ naturæ: & idem est censendum de hac, *Christus est homo*, quidquid Scotus & Gabr. dicant, quia etiam hoc nomen formaliter dicit humanitatem. Et, licet etiam dicat diuinitatem, inde solum sit, Christum per se & essentialiter dici Deum, & hominem, quia nomen illud formaliter dicit individuum, & suppositum utrinque naturæ. Et ex his facile expeditur difficultas ex dub. 2. huc remissa, scilicet, quomodo *homo* dicatur vnioce de Deo & de nobis, cum de nobis dicatur per se & formaliter, non tamen de Deo, sequendo enim modum loquendi D. Thomæ, facile responderetur, negando alsumptum: considerando autem prædictam & rigorosam significationem & suppositionem terminorum, dicendum est, id non esse contra rationem termini vnioci, quia forma, quæ prædicatur seu applicatur subiecto, eiusdem rationis est, quamuis modus prædicationis sit diuersus. Et si in hoc sensu dicatur prædicatio non esse vnioca, quia modus seu qualitas prædicationis non est eadem, non est multū in verbis immorandum, quamuis caute, & sine offensione loqui oporteat.

c Quartum argumentum D. Thomæ (omissis 2. & 3. quæ expositione non indigent) est hoc. Absolutum prædicatum conueniens Deo, est commune toti Trinitati; sed homo est absolutum prædicatum; ergo, si dicitur de Deo, dicitur de tota Trinitate, quod omnino falsum est. Respondet D. Thomas obscurissime, hoc nomen, *homo*, non sequi regulam absoluti, sed relatiui prædicati respectu Dei, quia dicitur de Deo ratione vniōis in persona, quæ est relatio. Quæ responsio Caietano & alijs Thomistis negotium facessit. Sed res est clara, solutio enim argumenti facilis esse posset, prædicata, absoluta, quæ conueniunt Deo ab æterno, & sunt illi intrinseca & connaturalia, esse communia toti Trinitati, non verò prædicata absolutum, quod conuenit Deo ex tempore, ratione assumptæ naturæ. Et hoc ipsum explicauit D. Thomas illis verbis, quibus simul declarare voluit, quomodo potuerit aliquod prædicatum absolutum conuenire vni personæ ex tempore, & non alijs: quia vnio, quæ est fundamentum huius

huius prædicationis, est vnio in persona, & consequenter relationem dicit ad illam personam, & non ad alias; nam licet per hanc propositionem, Deus est homo, non prædicetur illa relatio, sed substantia absoluta, tamen per relationem optime explicatur, cum prædicatum illud alijs personis incommuniabile sit.

ARTICVLVS II.

Utrum hæc sit vera, Homo est Deus.

101.
Locis sup.
art. 1. modus
dicitur.

Ad secundum sic proceditur. Videtur, quod hæc sit falsa, homo est Deus. Deus enim est nomen incommunicabile: secundum quod Sapient. 13. reprehenduntur idololatre, de hoc q. hoc nomen, Deus, quod est incommunicabile, lignis & lapidibus imposuerunt. Ergo par ratione videtur esse inconueniens, quod hoc nomen, Deus, prædicetur de homine.

2. Præterea, Quicquid prædicatur de prædicato, prædicatur de subiecto. Sed hæc est vera, Deus est Pater, vel Deus est Trinitas. Si ergo hæc sit vera, homo est Deus, videtur, quod hæc etiam sit vera, homo est Pater, vel homo est Trinitas, quas quidem patet esse falsas: ergo & primam.

3. Præterea, In Psal. 80. dicitur: Non erit in te Deus recens. Sed homo est quiddam recens: non enim Christus semper fuit homo: Ergo hæc est falsa, Homo est Deus.

Sed contra est, quod dicitur Roman. 6. Ex quibus est Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Sed Christus secundum carnem est homo. Ergo hæc est vera, Homo est Deus.

a. Respondeo dicendum, quod, supposita veritate vtriusque naturæ, diuinæ, scilicet, & humanæ, & vniōne in persona & hypostasi, hæc est vera & propria, Homo est Deus, sicut & ista, Deus est homo. Hoc enim nomen, homo, potest supponere pro qualibet hypostasi humanæ naturæ, & ita potest supponere, per personam Filij Dei, quia dicimus esse hypostasim humanæ naturæ. Manifestum est autem, quod de persona Filij Dei verè & propriè prædicatur hoc nomen, Deus, ut in prima parte habitum est. Vnde relinquitur, quod hæc sit vera & propria, Homo est Deus.

Ad primum ergo dicendum, quod idololatre attribuebant nomen Deitatis lapidibus & lignis, secundum quod in sua natura considerantur: quia putabant in illis aliquid numinis esse. Nos autem non attribuimus nomen Deitatis Christo homini secundum humanam naturam, sed secundum suppositum æternum, quod est etiam per vniōnem suppositum humanæ naturæ, ut dictum est.

Ad secundum dicendum, quod hoc nomen, Pater, prædicatur de hoc nomine, Deus, secundum quod hoc nomen, Deus, supponit pro persona Patris: sic autem non prædicatur de persona Filij, quia persona Filij non est persona Patris. Et per consequens non oportet, quod hoc nomen, Pater, prædicetur de hoc nomine, homo, de quo prædicatur hoc nomen, Deus, in quantum ly, homo, supponit pro persona Filij.

Ad tertium dicendum, quod, licet humana natura in Christo sit quiddam recens, tamen suppositum humanæ naturæ non est recens, sed æternum. Et quia hoc nomen, Deus, non prædicatur de homine, ratione humanæ naturæ, sed ratione suppositi, non sequitur, quod ponamus Deum recentem. Sequeretur autem, si poneremus, quod homo supponit suppositum creatum, secundum quod oportet dicere eos, qui in Christo ponunt duo supposita.

COMMENTARIVS.

Affirmat D. Thomas, & est res certa, & satis in superioribus confirmata. Et tota litera articuli Fr. Suarez. Tom. 1.

A est perspicua. Possunt tamen hic moueri fere eadem dubia, quæ in præcedenti articulo tractata sunt. Sed hic minorem habent controuersiam, nam de suppositione illius subiecti, homo, parum refert, siue dicatur supponere indefinite, siue trahi à prædicato ad supponendum pro tali supposito, ut Caietanus hic docet: utroque enim modo propositio est æque vera, & prior modus videtur magis consentaneus communi vsui talium terminorum. De illo autem prædicato, Deus, non est dubium apud Catholicos, quin omnino proprie de homine Christo dicatur, & facilius de hac propositione concedi potest esse per se, saltem ratione suppositi, quia illud suppositum humanæ naturæ, ratione cuius verum est dicere, hominem esse Deum, per se & essentialiter est Deus, natura enim diuina est illi intrinseca & connaturalis, & non aduentitia, & assumpta, sicut humana.

ARTICVLVS III.

Utrum Christus possit dici homo dominicus.

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quod Christus possit dici homo dominicus. Dicit enim August. * in lib. 83. quæst. Monendum est, ut illa bona expectentur, quæ fuerunt in illo homine dominico. Loquitur autem de Christo. Ergo videtur, quod Christus sit homo dominicus.

2. Præterea, Sicut dominium conuenit Christo, ratione diuinæ naturæ, ita etiam humanitas pertinet ad humanam naturam. Sed Deus dicitur humanatus, ut patet per Damas. in 3. lib. * ubi dicit, quod humanatio eam, quæ ad hominem est, copulationem demonstrat. Ergo par ratione potest dici denominatiue, quod homo ille sit Dominicus.

3. Præterea, Sicut dominicus denominatiue dicitur à Domino, ita diuinus denominatiue dicitur à Deo. Sed Dion. * Christus nominat, diuinitatem Iesum. Ergo par ratione potest dici, quod Christus sit homo dominicus.

Sed contra est, quod August. dicit in lib. Retract. * Non videtur recte dicatur homo dominicus Iesus Christus, cum sit vtiq. Dominus.

a. Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est, cum dicitur homo Christus Iesus, designatur suppositum æternum, quod est persona Filij Dei, propter hoc, quod est vnum suppositum vtriusque naturæ. De persona autem Filij Dei prædicatur Deus, & Dominus essentialiter, & ideo non debet prædicari denominatiue, quia hoc derogat veritati vniōnis. Vnde, cum Dominicus dicatur denominatiue à Domino, non potest verè & propriè dici, quod homo ille sit dominicus, sed magis, quod sit Dominus. Si autem per hoc, quod dicitur homo Christus Iesus, designaretur suppositum aliquod creatum, secundum illos, qui ponunt in Christo duo supposita, posset dici homo ille dominicus, in quantum assumitur ad participationem honoris diuini, sicut Nestoriani posuerunt. Et hoc etiam modo humana natura non dicitur essentialiter Dea, sed desinens: non quidem per conuersionem ipsius in diuinam naturam, sed per coniunctionem ad diuinam naturam in vna hypostasi, ut patet per Damasenum in lib. 3.

Ad primum ergo dicendum, quod Augustinus verba illa, & similia retractat in lib. Retract. Vnde post verba præmissa in lib. Retract. * subdit, Vbiunque hoc dixi, scilicet, quod Christus Iesus sit homo dominicus, dixisse me nollem, postea quippe vidi non esse dicendum. Quamuis nonnulla possit ratione defendi, quia, scilicet, posset aliquis dicere, quod dicitur homo dominicus ratione humanæ naturæ, quam significat hoc nomen, homo, non autem ratione suppositi.

B b b

Ad secundum